

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จากสภาวะการขาดแคลนน้ำในตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบกึ่งปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเสี่ยงและโอกาสการเกิดการขาดแคลนน้ำในการผลิตลำไย ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม การปรับตัว และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยจากสภาวะการขาดแคลนน้ำ ซึ่งกำหนดแนวทางดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1) ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยใน ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 13 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านหนองคัน หมู่ที่ 2 บ้านวังน้ำหยาด หมู่ที่ 3 บ้านแม่สอย หมู่ที่ 4 บ้านสารภี หมู่ที่ 5 บ้านโรงวัว หมู่ที่ 6 บ้านห้วยม่วง หมู่ที่ 7 บ้านสบสอย หมู่ที่ 8 บ้านห้วยฝาง หมู่ที่ 9 บ้านห้วยสะแพด หมู่ที่ 10 บ้านห้วยม่วง หมู่ที่ 11 บ้านห้วยห้า หมู่ที่ 12 บ้านห้วยมะควัด และ หมู่ที่ 13 บ้านห้วยพัฒนา รวมทั้งหมด 2,417 คน (สำนักวิจัยและพัฒนาเกษตรเขตที่ 1, 2553)

3.1.2) การสุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มแบบเจาะจงเกษตรกรที่ผลิตลำไยเป็นอาชีพหลัก ที่มีพื้นที่อยู่ในเขตระบบชลประทาน และมีพื้นที่นอกเขตระบบชลประทาน ได้กลุ่มเกษตรกรที่ผลิตลำไยเป็นอาชีพหลัก ที่มีขนาดพื้นที่การผลิตลำไยขนาดกลาง 4 ถึง 6 ไร่ จำนวน 656 ครัวเรือน (สำนักวิจัยและพัฒนาเกษตรเขตที่ 1, 2553) คำนวณหาขนาดตัวอย่างโดยวิธีของ (Yamane, 1973) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 ได้จำนวนตัวอย่าง 248 ครัวเรือน และมีการสุ่มเกษตรกรเพื่อทำการสัมภาษณ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้าน	ประชากร เกษตรกรที่ปลูกลำไยจำนวน 4 – 6 ไร่ (ครัวเรือน) N = 656	จำนวนประชากรที่สุ่ม (ครัวเรือน) N = 248
1. นนงคันทัน	51	20
2. วังน้ำหยาด	50	19
3. แม่สอย	65	24
4. ไหม่สารภี	45	17
5. โรงวัว	42	16
6. นนงบัว	40	15
7. สบสอย	63	24
8. ห้วยฝาง	48	18
9. ห้วยสะแพด	47	18
10. ห้วยม่วง	62	24
11. ห้วยห้า	40	15
12. ห้วยมะควัด	54	20
13. ห้วยพัฒนา	49	18
14. ป่ากล้วยพัฒนา*	-	-
รวม	656	248

หมายเหตุ * หมู่ที่ 14 บ้านป่ากล้วยพัฒนาไม่มีการปลูกลำไย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจำนวน 248 ครัวเรือน และการประชุมกลุ่มย่อย

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเกษตรอำเภอจอมทอง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สอย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ศูนย์วิจัยและพัฒนาลำไยแม่โจ้ และการค้นคว้าจากวารสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งที่มาต่างๆ รวมถึงการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและการค้นคว้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามที่ก ใช้บันทึกข้อมูลที่สังเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
3. เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. จัดเวทีประชุมแกนนำผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร ผู้นำกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นต้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ใช้วิธีการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่และค่าเฉลี่ย เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต บันทึก รวมถึงเอกสารงานวิจัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องมา จำแนกประเด็นตามหมวดหมู่ที่ตั้งไว้ เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ที่วางไว้ตลอดจนได้องค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย จากการขาดแคลนน้ำในตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

3.4.2) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตลำไย

ใช้วิธีการวิเคราะห์ต้นทุน (Cost Benefit Analysis, CBA) โดยจะคิดเฉพาะต้นทุนผันแปร ซึ่งเป็นต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงตามการผลิต โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาต้นทุนผันแปรในการผลิตลำไยในปีที่เกิดภัยแล้ง (พ.ศ. 2553) และในปีที่ไม่เกิดภัยแล้ง (พ.ศ. 2552) ซึ่งต้นทุนผันแปรมีดังนี้

ค่าใช้จ่ายวัสดุ ได้แก่ ค่าปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก ค่าฮอร์โมน ค่าสาร โปแทสเซียมคลอไรด์ ค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าไม้ค้ำกิ่งลำไย ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น

ค่าใช้จ่ายแรงงาน ได้แก่ ค่าแรงให้น้ำและใส่ปุ๋ย ค่าแรงพ่นสารเคมีป้องกัน โรคและแมลง ค่าแรงพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช และค่าแรงตัดแต่งกิ่ง

3.5 การทดสอบแบบสัมภาษณ์

การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา ให้เป็นผู้ตรวจพิจารณาคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษา จนมีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.6 สถานที่ทำการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาที่ ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่